

Azərbaycan Tibb Universiteti
Patoloji anatomiya kafedrası

2019-2020-cu tədris ilinin yaz semestri
Stomatologiya fakültəsinin tələbələri üçün

PATOLOJİ ANATOMİYA-1

fənni üzrə

SİLLABUS

(İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI)

FAKÜLTƏ	070104 Stomatologiya
Fənnin kodu:	İPF-B11
Fənnin növü:	Məcburi
Fənnin tədris semestri:	IV
Fənnin krediti:	3 kredit
Fənnin tədris forması:	Əyani
Fənnin tədris dili:	Azərbaycan dili
Fənni tədris edən müəllimlər:	Kafedranın professor-müəllim heyəti
Kafedranın telefon nömrələri:	(+994) 125958518
E-mail:	pathology@amu.edu.az
Web sayt:	https://amu.edu.az/page/200/patoloji-anatomiya-kafedrası?local=1637074960

GİRİŞ

“Patoloji anatomiya-1” fənni.

Fənnin məqsədi:

“Patoloji anatomiya-1” fənninin əsas məqsədi ali tibb təhsili müəssisələrində istər həyati, istərsə də postmortal dövrlərdə əsas etibarilə diaqnostik və ya elmi-tədqiqat məqsədlərilə ümumpatoloji proseslərin struktur (morfoloji) və dinamik əsaslarının öyrənilməsi, bu sahələrdə tələbələrə ətraflı biliyin aşılmasıdır.

Fənnin strukturu:

Bu fəndə patoloji anatomiyanın tədqiqat üsulları və müayinə obyektləri, hüceyrə patologiyası, ümumpatoloji proseslər: degenerasiya, hüceyrə ölümü, ölüm və meyit əlamətləri, qan və limfa dövranı pozulmaları, iltihab, immun-patoloji proseslər, kompensator-mühafizə prosesləri və şişlər; həmçinin çənə sümüklərinin kistaları, çənə sümüklərinin şişəbənzər törəmələri, çənə sümüklərinin odontogen və qeyri-odontogen şişləri, parodontomalar, ağız boşluğu üzvlərində və selikli qişada şişönü proseslər və şişlər, ağız suyu vəzlərinin şişönü prosesləri və şişləri ətraflı tədris edilir.

Patoloji anatomiyanın tədqiqat sahələrinə həmçinin kompüter texnologiyası da daxil olmaqla elmi-texniki tərəqqinin müasir nailiyyətlərindən, eləcə də müasir patoloji anatomiyanın müayinə üsullarından (ışıq mikroskopiyası, immunmorfolojiya, histokimyəvi, immunhistokimyəvi, morfometrik, qaranlıq sahə, faza-kontrast, polyarizasion, lyuminessent mikroskopiyası, elektron mikroskopiyası, əldə edilmiş nəticələrin riyazi statistik analizləri və s.) istifadə etməklə xəstə orqanizmdə patoloji proseslər zamanı müxtəlif səviyyələrdə (orqanizm, orqan, toxuma, hüceyrə, ultrastruktur və molekulyar) inkişaf edən struktur dəyişiklikləri, onların etiologiyasını, patogenezi və morfogenezlərini, tanatogenetik inkişaf mexanizmlərini, bu proseslərin forma və xarakterini, qarşılıqlı dinamik əlaqələrini, klinik-morfoloji forma və mərhələlərini, patomorfozunu öyrənmək aiddir.

Fənnin tədrisi müddətində kafedranın tədris bazalarında dərs keçən tələbələr vaxtaşırı olaraq həmçinin meyit müayinələrində və biopsiya materiallarının makroskopik müayinələrində də iştirak edirlər.

Tədris fənninin öyrənilməsinin sonunda tələbələrin bilik və bacarıqlarına dair tələblər

Tələbə nəyi bilməlidir:

- patoloji anatomiyanın tərifini və istifadə etdiyi metodlar haqqında məlumatı;
- müxtəlif distrofik proseslər zamanı hüceyrə və toxumalarda baş verən struktur dəyişiklikləri;
- hüceyrənin ölüm növlərini, apoptoz və nekrozun morfo-funksional xüsusiyyətlərini;
- insan ölümünün növlərini, bioloji ölümü təsdiq edən nisbi və mütləq əlamətləri, ölümdən sonra insan meyitində yaranan meyit əlamətlərinin xarakter morfoloji xüsusiyyətlərini;
- qan dövrəni pozulmalarının təsnifatını, onların struktur əsaslarını və patogenetik xüsusiyyətlərini;
- iltihabın təsnifatını, morfoloji əlamətlərini, spesifik iltihabi xəstəliklərin morfo-funksional xüsusiyyətlərini;
- immunopatoloji proseslərin və kompensator-uyğunlaşma reaksiyalarının etio-patogenetik və morfoloji xüsusiyyətlərini;
- patogen amillərin və dəyişən ətraf mühit şəraitinin təsirinə cavab olaraq orqanizmin uyğunlaşma və kompensasiya proseslərinin morfologiyası və mexanizmlərini;
- şişlərin təsnifatını, karsinogenez haqqında məlumatı və ayrı-ayrı toxumaların şişlərinin patomorfoloji xüsusiyyətlərini;
- çənə sümüklərinin və ağız boşluğu üzvlərinin şişlərinin patomorfoloji xüsusiyyətlərini;
- ağız suyu vəzlərinin şişlərinin patomorfoloji xüsusiyyətlərini.

Tələbə nəyi bacarmalıdır:

- patoloji anatomiyada istifadə olunan makroskopik və mikroskopik müayinə metodlarını;
- parenximatoz, mezenximal və qarışıq distrofiyalar zamanı hüceyrə və toxumalarda meydana çıxan patomorfoloji dəyişikliklərin makro- və mikroskopik əlamətlərini ayırmağı;
- apoptoz və nekrozun bir-birindən fərqli xüsusiyyətlərinin morfoloji izahatını;
- müxtəlif qan və limfa dövranı pozulmaları zamanı orqan və toxumalarda yaranan dəyişikliklərin morfoloji diaqnostikasını;
- kəskin və xroniki iltihabın mikroskopik görünüşlərinin müqayisəli xarakteristikasını təyin etməyi;
- xoş- və bədxassəli şişlərin morfoloji differensial diaqnostikasını;
- çənə sümüklərinin kistaları, şişəbənzər törəmələri, odontogen və qeyri-odontogen şişlərinin differensial diaqnostikasını;
- ağız boşluğu üzvlərinin və selikli qişasının şişönü prosesləri və şişlərinin differensial diaqnostikasını;
- ağız suyu vəzlərinin şişönü prosesləri və şişləri şişönü prosesləri və şişlərinin differensial diaqnostikasını.

Tələbə nəyə yiyələnməlidir:

- mikroskopla işləməyin əsas üsullarına;
- ümumpatoloji proseslər zamanı hüceyrə, toxuma və orqanlarda gedən dəyişiklikləri morfoloji nöqtəyi-nəzərdən təhlil etmək.

Patoloji anatomiya-1 üzrə mühazirələrin

Mövzu planı:

№	Mövzu	Saat
1.	Patoloji anatomiyanın məzmunu, məqsədi, müayinə obyektləri və tədqiqat üsulları. Qısa inkişaf tarixi. Toxuma zədələnmələri (alterasiya). Distrofiyalar. Ümumi məlumat. Parenximatoz distrofiyalar.	2
2.	Stromal-damar (mezenximal) distrofiyalar. Qarışıq distrofiyalar. Daşların əmələ gəlməsi. Diş ərpi və diş daşı. Ağız suyu daşı xəstəliyi (sialolitiaz).	2
3.	Hüceyrə ölümü: nekroz və apoptoz. Klinik-morfoloji xüsusiyyətləri. Ölüm. Təsnifatı. Növləri. Erkən və gecikmiş meyit əlamətləri. Qan və limfa dövrəni pozulmaları.	2
4.	İltihab. Ümumi məlumat. Təsnifat prinsipləri. Ekssudativ iltihab. Proliferativ iltihab. Spesifik iltihablar.	2
5.	İmmun sistemin patologiyaları. Yüksək həssaslıq reaksiyaları. Autoimmun proseslər. İİV-infeksiya (QİÇS). Kompensator-uyğunlaşma prosesləri. Regenerasiya. Diş çıxarıldıqdan sonra onun yatağının sağlması.	2
6.	Şişlər. Ümumi məlumat. Təsnifat prinsipləri. Epitelial və mezenximal şişlər. Xərçəng. Sarkoma.	2
7.	Çənə sümüklərinin kistaları. Çənə sümüklərinin şişəbənzər törəmələri: fibroz displaziya, xeruvizm, eozinofil qranuloma. Çənə sümüklərinin odontogen və qeyri-odontogen şişləri. Parodontomalar. Ağız boşluğu üzvlərində və selikli qişada şişönü proseslər və şişlər. Ağız suyu vəzlərinin şişönü prosesləri və şişləri.	2
Cəmi:		14

Patoloji anatomiya-1 üzrə praktik məşğələlərin

Mövzu planı:

№	Mövzu	Saat
1.	Patoloji anatomiyanın məzmunu, məqsədi, müayinə obyektləri və tədqiqat üsulları. Təşrih. Hüceyrə patologiyası.	2
2.	Distrofiyalar haqqında ümumi məlumat. Parenximatoz distrofiyalar.	2
3.	Stromal-damar (mezenximal) distrofiyalar.	2
4.	Qarışıq distrofiyalar.	2
5.	Hüceyrə ölümü (nekroz, apoptoz). Ölüm. Erkən və gecikmiş meyit əlamətləri.	2
6.	Qan və limfa dövrəni pozulmaları.	2
7.	İltihab haqqında ümumi məlumat. Ekssudativ iltihablar. Proliferativ iltihablar. Spesifik iltihablar.	2
8.	İmmun patoloji proseslər. Timusun patologiyaları. Yüksək həssaslıq reaksiyaları. Autoimmün proseslər. İmmun çatışmazlıq sindromları.	2
9.	Kompensator-uyğunlaşma prosesləri.	2
10.	Aralıq qiymətləndirmə (Kollokvium 1).	2
11.	Şişlər haqqında ümumi məlumat. Epitel toxumasının şişləri. Ayrı-ayrı üzvlərin xərçəngi (Ağciyər xərçəngi. Mədə xərçəngi. Kolo-rektal xərçəng).	2
12.	Mezenximal şişlər. Melanin əmələ gətirən toxumanın şişləri. Sinir sisteminin şişləri.	2
13.	Qan sistemi xəstəlikləri (Qan sisteminin şişləri. Anemiyalar).	2
14.	Odontogen şişlər. Çənə-üz nahiyəsinin şişəbənzər prosesləri və kistaları. Ağız boşluğunun selikli qişasının, ağız boşluğu üzvlərinin və ağız suyu vəzlərinin şişönü prosesləri və şişləri.	3
15.	Kollokvium 2.	2
Cəmi:		31

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Patoloji anatomiya-1 fənni üzrə krediti toplamaq üçün lazımı 100 balın toplanması aşağıdakı kimi həyata keçirilir:

50 bal – imtahana qədər, o cümlədən:

10 bal – dərslə davamiyyət;

10 bal – sərbəst iş;

20 bal – aralıq qiymətləndirmə;

10 bal – kollokvium;

50 bal – final imtahan.

Dərs buraxmağa görə davamiyyət balından buraxılan saatdan asılı olaraq 3 bala qədər çıxılır. Davamiyyətdən 7 baldan aşağı toplayan tələbə imtahana buraxılmır.

Sərbəst işlər tələbələrdə auditoriyadan kənar, müstəqil öyrənmə qabiliyyətini inkişaf etdirmək məqsədi ilə tətbiq edilir. Tələbə semestr ərzində Ppt təqdimat və yaxud referat şəklində 2 sərbəst iş hazırlayıb, universitetin Elektron Tədris Sistemində (ETS) yükləməlidirlər. Sərbəst işlərin siyahısı fənnin proqramına uyğun olaraq kafedrada hazırlanır və semestrin ilk həftəsində hər bir tələbəyə verilir. Sərbəst işlərin qəbulu semestr ərzində həyata keçirilir və bir qayda olaraq 14-cü həftədə tamamlanır. Sərbəst işlərin hər biri maksimum 5 balla (cəmi 10 bal) qiymətləndirilir.

Semestr ərzində 2 dəfə kollokvium keçirilməsi nəzərdə tutulur. Kollokviumda iştirak etmədikdə jurnalda 0 (sıfır) bal qeyd olunacaqdır.

Aralıq qiymətləndirmə və final imtahan test üsulu ilə universitetin “İmtahan Mərkəzi”ndə keçiriləcəkdir. Tələbə imtahanda minimum 17 bal toplanmasa, imtahana qədər yığılan ballar toplanılmayacaq.

Tələbələrin imtahana hazırlığına kömək məqsədi ilə kafedranın təcrübəli professor-dosent heyətinin imtahanqabağı məsləhət saatlarının qrafiki tərtib olunacaqdır.

İmtahanda və imtahana qədər toplanan ballar cəmlənir və yekun miqdarı aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

A – “Əla”	– 91 – 100
B – “Çox yaxşı”	– 81 – 90
C – “Yaxşı”	– 71 – 80
D – “Kafi”	– 61 – 70
E – “Qənaətbəxş”	– 51 – 60
F – “Qeyri-kafi”	– 51 baldan aşağı

SƏRBƏST İŞ:

Patoloji anatomiya-1 fənni üzrə sərbəst işlərin mövzuları

№	Mövzu
1.	Patoloji anatomiyanın məzmunu, məqsədi, müayinə obyektləri və tədqiqat üsulları. Təşrih. Hüceyrə patologiyası. Distrofiyalar (degenerasiya) haqqında ümumi məlumat. Parenximatöz, stromal-damar (mezenximal) və qarışıq distrofiyalar.
2.	Hüceyrə ölümü: nekroz və apoptoz. İnsanın ölümü: erkən və gecikmiş meyit əlamətləri.
3.	Qan və limfa dövranı pozulmaları.
4.	İltihab haqqında ümumi məlumat. Ekssudativ iltihablar. Proliferativ iltihablar. Spesifik iltihablar.
5.	Timusun patologiyaları. Yüksək həssaslıq reaksiyaları. Autoimmun proseslər. İmmun çatışmazlıq sindromları Kompensator-uyğunlaşma prosesləri.
6.	Epitel toxumasının şişləri. Ayrı-ayrı üzvlərin xərçəngi (Ağciyər xərçəngi. Mədə xərçəngi. Kolo-rektal xərçəng).
7.	Mezenximal şişlər. Melanin əmələ gətirən toxumanın şişləri. Sinir sisteminin şişləri.
8.	Qan sisteminin şişləri. Anemiyalar.
9.	Odontogen şişlər. Çənə-üz nahiyəsinin şişəbənzər prosesləri və kistaları.
10.	Ağız boşluğunun selikli qişasının, ağız boşluğu üzvlərinin və ağız suyu vəzlərinin şişönü prosesləri və şişləri.

SİLLABUS – İŞÇİ TƏDRİS PROQRAMI

Baza ali tibb təhsilinin məzmunu tədris prosesinin planlaşdırılmasını, onun həyata keçirilməsinin forma və metodlarını, tədris yükünün həcmi, tədris mərhələlərinin (semestrlərin) müddətini, tədris növlərini (mühazirə, praktik məşğələ, laboratoriya və s.) ayrı-ayrı fənlərin həcmi, ixtisaslar üzrə təhsil proqramlarına qoyulan tələbləri əhatə edir.

Tədris prosesinin planlaşdırılması və təşkili tədris planları (nümunəvi işçi və fərdi) və fənlər üzrə işçi proqramları əsasında həyata keçirilir. Həmin sənədlərin forması və strukturu ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyənləşdirilir.

Fənn proqramları ixtisaslar üzrə ali təhsil proqramlarının tələblərinə uyğun olaraq ali təhsil müəssisələri tərəfindən hazırlanır və müvafiq qaydada Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilir. Fənn proqramları əsasında işçi proqramlar (sillabuslar) hazırlanır və ali təhsil müəssisələri tərəfindən təsdiq edilir.

İşçi tədris proqramı (sillabus) – fənnin müvafiq proqramı əsasında hazırlanan və özündə tədris olunan fənnin təsvirini, onun hədəf və məqsədini, qısa məzmununu, dərslərin müddətini və növlərini, tələbənin sərbəst işi üçün tapşırıqları, onların yerinə yetirilməsi müddətini, məsləhət saatlarını, müəllim haqqında məlumatı, müəllimin tələblərini, qiymətləndirmə meyarlarını, aralıq qiymətləndirilmə cədvəlini, istifadə olunan ədəbiyyatın siyahısını özündə əks etdirən sənəddir.

Əsas ədəbiyyat:

1. Həsənov Ə.V. Patoloji anatomiya. Dərslik. Bakı, 2003. 780 s.
2. Həsənov Ə.V. Patoloji anatomiya üzrə test sualları. Dərslik. Bakı, 2006. 450 s.
3. Серов В.В., Ярыгин Н.Е., Пауков В.С. Патологическая анатомия. Атлас. Москва, 1986. 368 с.
4. “Patoloji anatomiya-1” fənni üzrə oxunmuş videomühazirələr.
5. “Patoloji anatomiya-1” fənnindən mühazirə mətnləri.

Əlavə ədəbiyyat:

6. Kumar V, Abbas A, Aster J, Perkins J. Robbins basic pathology. 10th edition. Elsevier, 2018, 910 p.
7. Kumar V, Abbas A, Aster J, Perkins J. Robbins and Cotran pathologic basis of diseases. Elsevier Saunders, 2015, 1412 pp.
8. Kuzey G.M. Temel patoloji. Güneş Kitabevi, 2007, 1060 s.
9. Klatt EC. Robbins ve Cotran Patoloji Atlası. Çevirici editörü Reyhan Eğilmez. Güneş Tıp Kitabevleri, 2009, 527 s.
10. Струков А.И., Серов В.В. Патологическая анатомия. 6-ое издание. Учебник / Под ред. проф. В.С. Паукова. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015, 880 с.
11. Пальцев М.А., Коваленко В.Л., Аничков Н.М. Руководство по биопсийно-секционному курсу. Москва, 2002. – 255 с.